

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน พร้อมกับเสนอแนะแนวทางในการสร้างแผนเพิ่มขีดความสามารถของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน มีวิธีการวิจัยประกอบไปด้วย ประชากรและตัวอย่าง ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กรอบแนวคิดของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประชากรและตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประชากรของการศึกษาโดยกำหนดชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น 25 อำเภอ รวม 2,064 ชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวอย่าง โดยคัดเลือกจากชุมชนที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) จากอำเภอต่าง ๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการ และสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 11 ชุมชน จากอำเภอสันป่าตอง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง

3.2 ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ประเภทของข้อมูล

- 1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจ สอบถามและสัมภาษณ์ในพื้นที่ 11 ชุมชน
- 2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ
- 2) แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ
- 3) แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติใน

อาเซียน (แต่ละชุมชน) มี 6 หัวข้อ คือ

3.1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียน ได้แก่ ความเป็นมา จุดประสงค์หลักของอาเซียน ภาษาอาเซียน คำขวัญของอาเซียน อัตลักษณ์อาเซียน สัญลักษณ์อาเซียน ธงอาเซียน และวันอาเซียน กฎบัตรอาเซียน

3.2) ประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากประชาคมอาเซียน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่มประเทศอาเซียน

3.3) ความตระหนัก และความตื่นตัวต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มี 19 ประเด็น ได้แก่

(1) ชุมชนเริ่มศึกษาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ ภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน เป็นต้น)

(2) การศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

(3) ความตื่นตัวด้านเศรษฐกิจ ทั้งการผลิต การค้าขาย การลงทุน และการส่งเสริมรายได้แก่ชุมชน

(4) การเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ และคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งด้านบวกและด้านลบ

(5) ผู้นำชุมชนเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อนชุมชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

(6) การคำนึงถึงตลาดแรงงานและการจ้างงานในประชาคมอาเซียน

(7) นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าสู่ชุมชนมากขึ้น

(8) การอบรมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนในชุมชน

(9) การจัดประชาคมในชุมชน

(10) การเตรียมความพร้อมด้านวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน

(11) ชุมชนรับรู้และมีการพูดคุยถึงการเปิดประชาคมอาเซียน

(12) ชุมชนมีความเข้าใจถึงการเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันในประชาคมอาเซียน

(13) การคำนึงถึงด้านคมนาคมและขนส่ง
 (14) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 (15) สถานศึกษาเพิ่มเนื้อหาการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคม
 อาเซียน

(16) ให้ความสำคัญกับการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ใน
 ชีวิตประจำวัน

(17) การระวังเกี่ยวกับสุขภาพและโรคติดต่อ

(18) สวัสดิการและการคุ้มครองแก่คนในชุมชน

(19) การเตรียมตลาดเพื่อรองรับสินค้าเกษตร

3.4) ข่าวสารเกี่ยวกับรัฐบาลกับการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคม
 อาเซียน มี 14 ประเด็น ได้แก่

(1) การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์
 อินเทอร์เน็ตและแผ่นพับ เป็นต้น รวมทั้งการให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียน เช่น ประเทศในกลุ่ม
 อาเซียน

(2) ด้านเศรษฐกิจ การค้าทั้งภายในและระหว่างประเทศ การลงทุน และ
 การพัฒนาเศรษฐกิจ

(3) ด้านการศึกษา เช่น การพัฒนาภาษาอังกฤษ และภาษาเพื่อนบ้าน
 เป็นต้น

(4) ด้านชุมชน โดยการให้ประชาชนมีสิทธิในการออกเสียงและการ
 พัฒนาให้ชุมชนเกิดความยั่งยืน

(5) การเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและเทคโนโลยีเพื่อให้ทัน
 ต่อการพัฒนา

(6) การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพและการเพิ่มขึ้นของแรงงาน

(7) โครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

(8) ให้ความสำคัญกับประชาชน เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิต สิทธิและ
 สวัสดิการขั้นพื้นฐานของประชาชน เป็นต้น

(9) ด้านการท่องเที่ยวและการเกษตร

(10) นโยบายและความเข้มแข็งของรัฐบาลเมื่อมีการเปิดประชาคมอาเซียน

(11) การประชาคมและบรรณรักษ์ให้ความรู้แก่ประชาชน

(12) ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่

(13) การจัดนิทรรศการและสารคดีให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

(14) การแข่งขันที่เพิ่มขึ้น

3.5) ข่าวสารเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ เทศบาล) และการเตรียมความพร้อมให้กับชุมชน มี 13 ประเด็น ได้แก่

(1) การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ตและแผ่นพับ เป็นต้น และการให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอาเซียน เช่น ประเทศในกลุ่มอาเซียน วัฒนธรรมอาเซียน ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของอาเซียน เป็นต้น ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

(2) การประชาคมให้ความรู้แก่ประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้นำชุมชนมีการพบปะประชาชน

(3) ด้านเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน เช่น พัฒนาสินค้า OTOP และ ธุรกิจ SMEs เป็นต้น

(4) ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน

(5) การพัฒนาด้านทรัพยากรมนุษย์ เช่น การพัฒนาฝีมือแรงงาน การพัฒนาอาชีพและการสร้างเครือข่ายด้านอาชีพ เป็นต้น

(6) การจัดการทำแผน โครงการอาเซียนเข้าสู่แผนพัฒนา 3 ปี

(7) การส่งเสริมการศึกษาให้ทัดเทียมกับต่างชาติ

(8) ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

(9) ชุมชนเริ่มมีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

(10) การจัดทำโครงการศึกษาดูงานอาเซียน

(11) การจัดตั้งงบประมาณในเทศบัญญัติ

(12) ปัญหาด้านแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติ

(13) ด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม เช่น การป้องกันโรคและ สาธารณูปโภคพื้นฐาน เป็นต้น

3.6) หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มี 15 หน่วยงาน ได้แก่

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

(2) ภาครัฐและศูนย์ราชการ

(3) สถานศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย

(4) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

- (5) ที่ว่าการอำเภอ
- (6) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.)
- (7) สื่อวิทยุและโทรทัศน์
- (8) กรมการปกครอง
- (9) กรมส่งเสริมการส่งออกและการค้า
- (10) ชุมชนท้องถิ่น
- (11) กรมพัฒนาอาเซียน
- (12) ภาคเอกชน
- (13) กระทรวงแรงงาน
- (14) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- (15) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ

โทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

และได้ให้ความรู้ความเข้าใจทั้งหมด 14 ประเด็น ได้แก่

- (1) วัฒนธรรมในกลุ่มอาเซียน
- (2) ข้อมูลทั่วไปและข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน
- (3) การประชาสัมพันธ์และการเตรียมความพร้อมสู่อาเซียน
- (4) ภาษาเพื่อนบ้านและภาษาต่างประเทศ
- (5) ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและการเกษตร
- (6) ประโยชน์ของการเปิดอาเซียน
- (7) ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
- (8) ผลกระทบของการเปิดประชาคมอาเซียน
- (9) การศึกษาและอาชีพ
- (10) วัฒนธรรมชนเผ่า
- (11) สื่อวิทยุและโทรทัศน์
- (12) สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น การคมนาคม เป็นต้น
- (13) กิจกรรมการแสดงผลของประชาชน
- (14) ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

4) แบบสอบถามงานวิจัย (แต่ละชุมชน) “ปัญหาและผลกระทบต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน” แบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ

4.1) ผลกระทบด้านบวกต่อชุมชนในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีทั้งหมด 10 ประเด็น ได้แก่

(1) ระบบการทำงานมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างบูรณาการ และมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ

(2) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

(3) การท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้ชุมชน

(4) การมีฐานทรัพยากรที่สมบูรณ์

(5) ประชาชนค้นหาคำความรู้ได้เพิ่มมากขึ้นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

(6) การแลกเปลี่ยนทรัพยากรกับต่างประเทศ

(7) รัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ

ชุมชน

(8) การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมสากล

(9) ส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

(10) ชุมชนมีอัตลักษณ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ส่วนผู้ที่ได้รับผลกระทบด้านบวกในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มี 2 ประเด็น ได้แก่ ประชาชน และชุมชน

4.2) ผลกระทบด้านลบต่อชุมชนในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีทั้งหมด 7 ประเด็น ได้แก่

(1) การทำลายทรัพยากรที่มีอยู่ ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การบุกรุก การปล่อยสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งน้ำ และปัญหาขยะ เป็นต้น

(2) แหล่งทรัพยากรธรรมชาติเปลี่ยนแปลง เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม

(3) การใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง เกิดปัญหาภัยแล้ง เนื่องจากการแย่งกันใช้ทรัพยากรที่เหลืออยู่

(4) จัดระเบียบชุมชนยากขึ้น เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่น

(5) ขาดศักยภาพในการแข่งขันทั้งด้านอุปกรณ์และกฎหมายที่ไม่เข้มงวด

(6) ขาดความพร้อมในการรับมือด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

(7) นักท่องเที่ยวขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนผู้ที่ได้รับผลกระทบด้านลบในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มี 3 ประเด็น ได้แก่ ประชาชน ชุมชน และรัฐบาล

5) แบบสอบถามงานวิจัย (แต่ละชุมชน) “การเตรียมความพร้อมของชุมชนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเมื่อเปิดประชาคมอาเซียน” แบ่งเป็น 3 หัวข้อ คือ

5.1) วิธีเตรียมความพร้อมรับมือในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีทั้งหมด 8 ประเด็น ได้แก่

(1) การจัดทำข้อตกลง หรือกฎระเบียบการดูแลทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน และมีแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน

(2) การรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชน

(3) การบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) การเตรียมความพร้อมของชุมชนรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรของคนในชุมชนเพื่อป้องกันการบุกรุกจากคนภายนอก

(5) ประชาสัมพันธ์ อบรมให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกที่ดีผ่านสื่อสารสนเทศ

(6) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

(7) การพัฒนาข้อมูลที่มาจากรัฐบาลและการเก็บข้อมูลการใช้ทรัพยากรภายในชุมชน

(8) การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนามากขึ้น

5.2) บุคลากรหรือหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือ มีทั้งหมด 16 หน่วยงาน ได้แก่ (1) คนในชุมชนและผู้นำชุมชน (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) (3) หน่วยงานรัฐบาล (4) กรมป่าไม้ (5) สำนักงานเกษตรอำเภอ (6) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (7) องค์การบริหารส่วนจังหวัดและอำเภอ (8) มูลนิธิต่าง ๆ อาสาสมัครหรือจิตอาสา (9) หน่วยงานเอกชน (10) ทหารและตำรวจ (11) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (12) หน่วยต้นน้ำของชุมชน (13) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (14) พัฒนาชุมชน (15) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และ (16) บุคลากรที่มีความรู้/ความเชี่ยวชาญ

5.3) ความช่วยเหลือที่ต้องการเพิ่มเติม มีทั้งหมด 10 ประเด็น ได้แก่

(1) การให้ความรู้แก่ประชาชนจากผู้เชี่ยวชาญ ในการพัฒนาและหาแนวทางป้องกัน พร้อมการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ

(2) การจัดแบ่งเขตพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทางการเกษตรอย่างชัดเจน

(3) การประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม อนุรักษ์และการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

(4) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพผ่านกฎระเบียบด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เข้มงวดและมีบทลงโทษที่รุนแรง

(5) รัฐบาลเข้ามาส่งเสริมและให้งบประมาณสนับสนุน

(6) การควบคุมดูแลบุคคลภายนอกให้ปฏิบัติตามระเบียบของชุมชน

(7) ความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานภายนอก

(8) การสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

(9) การสนับสนุนด้านบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง

(10) การจัดสรรที่ดินทำกินแก่ประชาชน พร้อมออกเอกสารสิทธิที่ชัดเจน

6) แบบสอบถามงานวิจัย (ส่วนชุมชน) “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการเตรียมความพร้อมของชุมชนในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ” มีทั้งหมด 10 ประเด็น ได้แก่

6.1) การให้ความรู้โดยองค์กรของรัฐ การมีการออกพื้นที่ให้ข้อมูลด้านอาเซียนที่มากขึ้น

6.2) รัฐบาลควรใช้อำนาจที่มีอยู่มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมและการเมืองที่ยังไม่เสถียร เนื่องจากการเปิดประชาคมอาเซียนก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายประการ ทั้งอาชญากรรม สาธารณสุขและแรงงาน และควรให้ความช่วยเหลือในพื้นที่ห่างไกล โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขไปรษณีย์พื้นฐาน

6.3) ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนท้องถิ่นจะไม่มีความรู้เรื่องอาเซียนและมีความอ่อนแอทางด้านภาษาต่างประเทศ จึงควรมีสถาบันที่ส่งเสริมด้านภาษาในชุมชน

6.4) ความกระตือรือร้นด้านอาเซียนของคนในชุมชนมีน้อยมาก เนื่องจากในชุมชนไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ จากการเปิดประชาคมอาเซียนในพื้นที่ห่างไกล

6.5) การมีการสนับสนุนและดูแลจากรัฐบาลที่ต่อเนื่อง

6.6) รัฐบาลควรมีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ มากขึ้น และควรมีการตั้งมาตรการติดตาม ตรวจสอบและดูแลกลุ่มแรงงานที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

6.7) การศึกษาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้านและประเทศสมาชิกอาเซียน และการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีที่ถูกต้องและการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.8) การส่งเสริมการเกษตรและสร้างความแข็งแกร่งด้านการเกษตร

6.9) ควรมีการส่งเสริมอาชีพที่มั่นคงให้แก่ประชาชนและให้เหมาะสมแก่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พร้อมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของแรงงานอยู่เสมอ

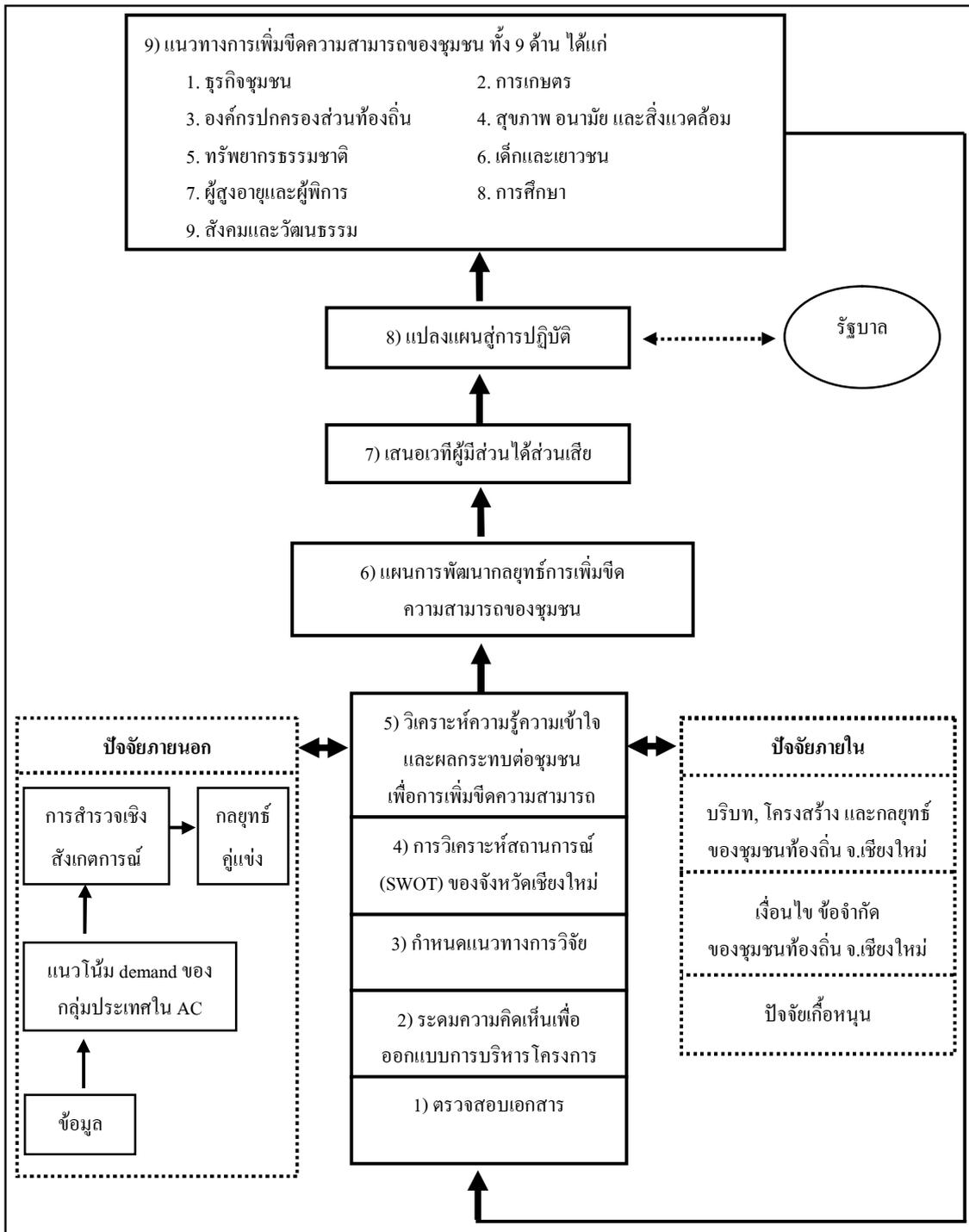
6.10) การส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านอาเซียนที่มากขึ้นและมีความหลากหลายขึ้นด้วย

7) แบบฟอร์มการจัดทำโครงการเพิ่มขีดความสามารถของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

3.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย

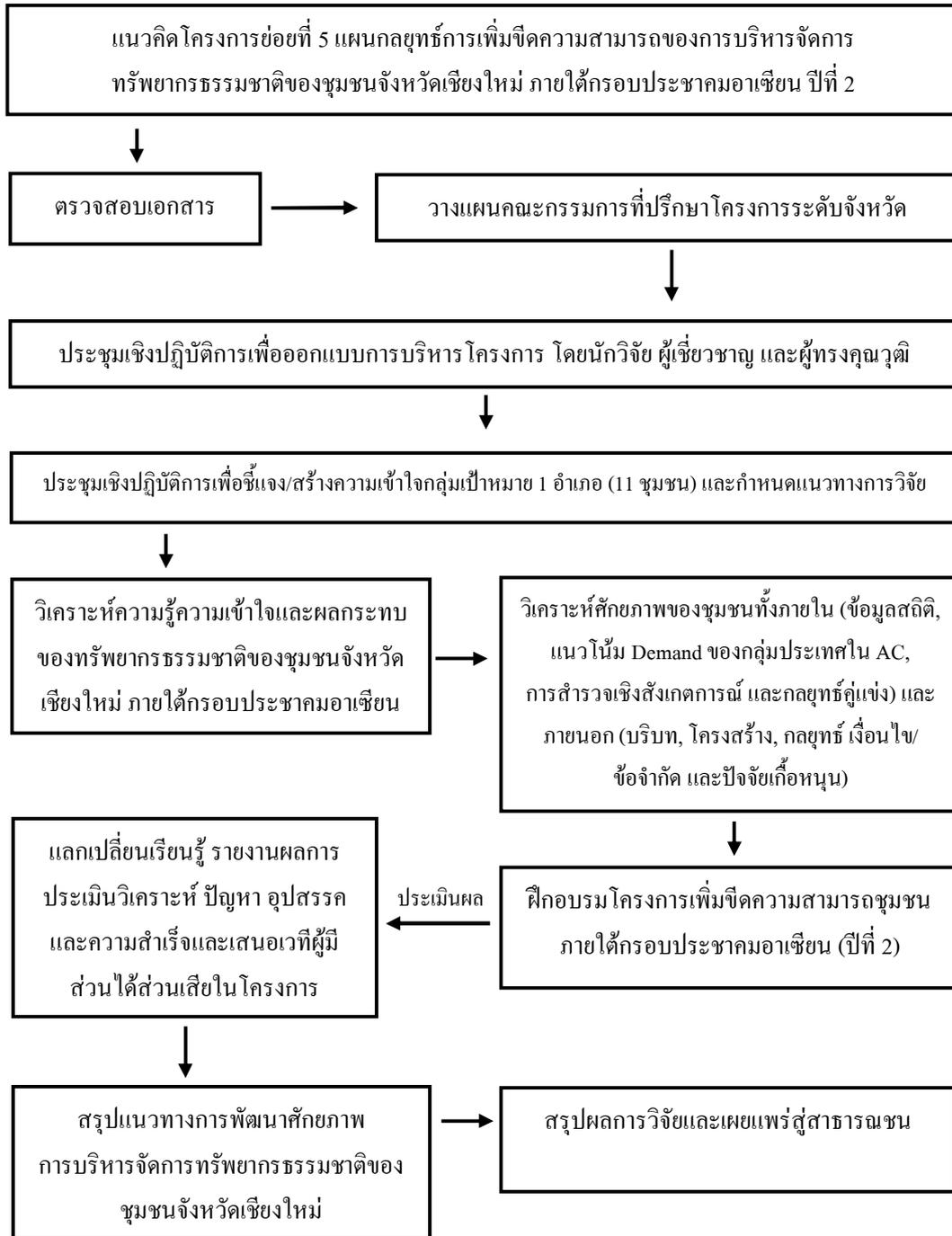
แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ปีที่ 2 มีกรอบแนวคิดของการวิจัยในปี 2559 ซึ่งได้จากข้อสรุปจากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 พบว่า กระบวนการกำหนดกลยุทธ์ขององค์การภาครัฐและองค์การที่ไม่หวังผลกำไรและนำมาปรับใช้สำหรับการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อกำหนดกลยุทธ์ของชุมชนได้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (assessing the organization's external and internal environments) (2) ระบุประเด็นที่จะนำไปสู่การวางกลยุทธ์ (identifying the facing the strategic issue organization) เป็นการประมวล จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน หรือ การทำ SWOT matrix เพื่อพิจารณา ปัญหา ช่องว่าง และประเด็น ที่ควรจะกำหนดกลยุทธ์ทั้งในเชิงรับและเชิงรุก (3) การกำหนดกลยุทธ์ (formulating strategies and plans to manage the issue) เป็นการจัดทำข้อเสนอในรูปแบบของทางเลือกต่าง ๆ ที่ควรจะดำเนินงาน ทั้งในส่วนองงานประจำและงานโครงการ การศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ การจัดสรรทรัพยากร และการจัดทำเอกสารแผน (4) ทบทวนและอนุมัติกลยุทธ์และแผน (reviewing and adopting the strategies and plan) เป็นการขออนุมัติกลยุทธ์และแผนจากผู้บริหารเพื่อนำแผนไปสู่การดำเนินงาน (5) การนำแผนไปสู่การดำเนินงาน (developing and effective implementation process) เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานระดับปฏิบัติที่จะนำแผนกลยุทธ์ไปวางแผนเพื่อการดำเนินงานขององค์การอีกชั้นหนึ่ง และ

(6) การประเมินผล (reassessing strategies and the strategic planning process) เป็นขั้นตอนท้ายสุดที่มีความสำคัญ เพราะในการประเมินผลจะนำข้อมูลไปใช้สำหรับการปรับกลยุทธ์และแผนต่อไป อธิบายได้ด้วยกรอบแนวคิดและแผนงานวิจัย ดังภาพที่ 3.1 และภาพที่ 3.2 ดังนี้

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดชุดโครงการวิจัย

จากภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดชุดโครงการวิจัย เรื่อง แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ปีที่ 2 สามารถอธิบายได้ ดังนี้ นักวิจัยจะมีการตรวจสอบเอกสารที่จะนำไปใช้ในการวิจัย ทั้ง 9 ด้าน มีการระดมความคิดเห็นเพื่อออกแบบในการบริหาร โครงการให้บรรลุผลสำเร็จพร้อมทั้ง กำหนดแนวทางที่จะทำการวิจัยต่อไป การวิเคราะห์ สถานการณ์ (SWOT Analysis) ของจังหวัดเชียงใหม่ มากำหนดเป็นกรอบการวิจัย โดยจะวิเคราะห์สถานการณ์ ผลได้ และแนวโน้มผลกระทบเพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน โดยพิจารณาทั้งปัจจัยภายนอก (ข้อมูลสถิติ, แนวโน้ม Demand ของกลุ่มประเทศใน AC, การสำรวจเชิงสังเกตการณ์ และกลยุทธ์คู่แข่ง) และปัจจัยภายใน (บริบท, โครงสร้าง, กลยุทธ์ เงื่อนไข/ข้อจำกัด และปัจจัยเกี่ยวพัน) นำข้อมูลเหล่านี้เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถและสร้างแผนการพัฒนากลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน การนำเสนอต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้มีความเห็นที่ตรงกัน และเต็มใจที่จะนำไปปฏิบัติ จึงเริ่มแปลงแผนสู่การปฏิบัติซึ่งจะต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

ภาพที่ 3.2 ขั้นตอนของแผนการดำเนินงานวิจัย ปี 2559

จากภาพที่ 3.2 ขั้นตอนของแผนการดำเนินงานวิจัย สามารถอธิบายได้ดังนี้

แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ปีที่ 2 เริ่มต้นจากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในดำเนินงานวิจัยและได้นำเอาแนวคิดการการประเมินผล แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล แนวคิดทฤษฎีใหม่และการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) มากำหนดเป็นกรอบการวิจัยการวางแผนคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการระดับจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ (1) สถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (2) หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 1 จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สมาคมธุรกิจ SME ภาคเหนือ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวภาคเหนือ สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ สาธารณสุขจังหวัด สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชน และองค์กรอิสระ (NGO) และธนาคารแห่งประเทศไทย

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงและสร้างความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย 1 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสันป่าตอง จำนวน 11 ชุมชน จากนั้นจึงได้ทำการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจและผลกระทบของเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน พร้อมกับวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนทั้งภายใน (ข้อมูลสถิติ, แนวโน้ม Demand ของกลุ่มประเทศใน AC, การสำรวจเชิงสังเกตการณ์ และกลยุทธ์คู่แข่ง) และภายนอก (บริบท, โครงสร้าง, กลยุทธ์ เงื่อนไข/ข้อจำกัด และปัจจัยเกื้อหนุน) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนและฝึกอบรมโครงการเพิ่มขีดความสามารถชุมชน ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน (ปีที่ 2) และนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รายงานผลการประเมินวิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรคและความสำเร็จและเสนอเวทีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการจัดทำารสรุปแนวทางการพัฒนาศักยภาพองค์กรเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะทำการวิเคราะห์

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามงานวิจัย (แต่ละชุมชน) “ความรู้ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน” แบบสอบถาม

งานวิจัย (แต่ละชุมชน) “ปัญหาและผลกระทบของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน” แบบสอบถามงานวิจัย (แต่ละชุมชน) “การเตรียมความพร้อมของชุมชนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเมื่อเปิดประชาคมอาเซียน” และแบบสอบถามงานวิจัย (แต่ละชุมชน) “ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการเตรียมความพร้อมของชุมชนในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ” โดยการหาข้อมูลสถิติจากค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในลักษณะของสถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าความถี่ ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) ซึ่งจะใช้ทฤษฎีการแจกแจงความถี่สำหรับค่าในแต่ละช่วงของลักษณะที่สนใจ (กัลนา วานิชย์บัญชา, 2545) โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างแต่ละชั้นจากสูตร} &= (\max - \min) / \text{จำนวนชั้น} \\ &= (100 - 1) / 5 = 19.8 \end{aligned}$$

1.00 - 19.79	น้อยมาก
19.80 - 39.59	น้อย
39.60 - 59.69	ปานกลาง
59.70 - 79.19	มาก
79.20 - 100.00	มากที่สุด

3.4.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ กรณีที่ข้อมูลมีลักษณะข้อความ การบรรยาย ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกิดจากการสัมภาษณ์ สอบถาม สังเกต และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในการวิเคราะห์ ผลจากการสัมภาษณ์ สอบถาม สังเกต และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมาประมวล เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณให้มีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

3.4.3 การอภิปรายผลข้อมูล

การอภิปรายผลข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้แนวคิด ดังต่อไปนี้

- 1) การอภิปรายความรู้ความเข้าใจและผลกระทบของชุมชนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังบทที่ 2
- 2) การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนมาอภิปรายผลเทียบกับการวิเคราะห์ SWOT โดยพิจารณาจาก 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ บริบท โครงสร้าง กลยุทธ์ เงื่อนไข ข้อจำกัดและปัจจัยเกื้อหนุนของชุมชนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ และ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ข้อมูลแนวโน้มความต้องการของกลุ่มประเทศอาเซียน การสำรวจเชิงสังเกตการณ์และกลยุทธ์คู่แข่ง
- 3) การอภิปรายแนวทางการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จะใช้แนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์

โดยประเมินสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ทำการประมวลผลการวิเคราะห์ SWOT แล้วระบุประเด็นที่จะนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ ศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของกลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนเทียบกับพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ